

**UCHWAŁA NR L.293.2023
RADY GMINY BIAŁOŚLIWIE**

z dnia 18 stycznia 2023 r.

w sprawie przyjęcia „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie na lata 2022 – 2032”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) Rada Gminy Białosłiwie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Aktualizację Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie na lata 2022 – 2032” stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała XX.130.2016 Rady Gminy Białosłiwie z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie na lata 2015-2032”

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Białosłiwie.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Krzysztof Sonnenberg

Załącznik do uchwały Nr L.293.2023

Rady Gminy Białosłiwie

z dnia 18 stycznia 2023 r.

AKTUALIZACJA

Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie na lata 2022-2032

Opracowana przez Zespól

WES 84
POLSKA

WGS84 Polska Sp. z o.o.
ul. Warszawska 14 lok. 5
05-822 Milanówek

www.wgs84.pl

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Cel i zadania	3
3. Zgodność postanowień programu z dokumentami wyższego rzędu	4
4. Charakterystyka gminy	8
5. Właściwości azbestu i wpływ na zdrowie człowieka	12
6. Prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest	15
7. Inwentaryzacja wyrobów azbestowo-cementowych	20
7.1. Metodyka prac	20
7.2. Ilość wyrobów azbestowo-cementowych.....	21
8. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	25
9. Harmonogram realizacji	27
10. Szacunek kosztów realizacji programu	27
11. Potencjalne źródła finansowania realizacji programu	29
12. Monitoring procesu realizacji programu	31
13. Podsumowanie	32
14. Ocena oddziaływania na środowisko	33
15. Wykorzystane źródła danych	34
16. Spis tabel i rycin	36
17. Załączniki	37

1. WSTĘP

Opracowanie „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie na lata 2022-2032” (zwanego dalej także: Programem) związane jest z realizacją celów zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, jakimi są:

- ❖ usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- ❖ minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- ❖ likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko¹.

Do zadań samorządu gminnego należy przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Program obejmuje swym zakresem obszar położony w granicach administracyjnych Gminy Białosłiwie. W Programie przeanalizowano dokumenty wyższego rzędu, wskazano właściwości azbestu i jego szkodliwy wpływ na zdrowie człowieka, prawne aspekty użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, w którym opisany został stan prawny w zakresie użytkowania, usuwania i składowania wyrobów zawierających azbest i obowiązków z tym związanych, przeanalizowano wyniki aktualizacji inwentaryzacji wyrobów azbestowo-cementowych na terenie gminy, przedstawiono zasady postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, opracowano harmonogram realizacji Programu do 2032 r., oszacowano koszty realizacji Programu oraz opracowano potencjalne źródła finansowania realizacji zadań, zaplanowanych w Programie, jak również zaproponowano wskaźniki oceny wdrażania Programu.

2. CEL I ZADANIA

Celem opracowania „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie na lata 2022-2032” jest zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcia wyrobów zawierających azbest z obszaru gminy do końca 2032 r. Realizacji tego celu służą następujące zagadnienia:

- ❖ identyfikacja skali zjawiska poprzez określenie ilości i rodzaju wyrobów zawierających azbest, jakie są wykorzystywane na terenie Gminy Białosłiwie,
- ❖ przedstawienie aspektów prawnych użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ❖ opracowanie harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ❖ określenie możliwych źródeł finansowania prac związanych z sukcesywnym usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białosłiwie,
- ❖ przygotowanie listy składowisk odpadów niebezpiecznych, przyjmujących

¹ Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, przyjęty uchwałą uchwały Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r.

odpady zawierające azbest.

Niniejszy Program zakłada realizację zadań inwestycyjnych, zmierzających do oczyszczenia obszaru Gminy Białośliwie z wyrobów azbestowo-cementowych oraz pozainwestycyjnych, polegających na:

- ❖ organizacji kampanii informacyjnych o szkodliwości azbestu oraz bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- ❖ wdrożeniu monitoringu realizacji Programu,
- ❖ podjęciu działań w kierunku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,
- ❖ okresowej weryfikacji i aktualizacji Programu.

3. ZGODNOŚĆ POSTANOWIEŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Postanowienia „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białośliwie na lata 2022-2032” są zgodne z kierunkami wyznaczonymi w:

- ❖ Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- ❖ Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym,
- ❖ Aktualizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

W „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, przyjętym uchwałą Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmienionej uchwałą Rady Ministrów nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r., zostały postawione następujące cele:

- ❖ usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- ❖ minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- ❖ likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z wyrobów zawierających azbest do 2032 r. zostały podzielone na:

1. zadania legislacyjne,
2. działania edukacyjno-informacyjne, obejmujące: działania skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, ocenę i promocję technologii uniestwiania włókien azbestu w odpadach azbestowych, organizację

- krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji, kongresów i udział w nich,
3. działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanego z Azbestem,
  4. monitoring realizacji Programu z wykorzystaniem elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest,
  5. zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest obejmujące: usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, oczyszczanie terenów nieruchomości, oczyszczanie obiektów użyteczności publicznej, miejsc publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby zawierające azbest, budowę składowisk odpadów azbestowych oraz budowę instalacji i urządzeń do uniecznawiania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

W 2010 r. oszacowano, że na terenie kraju nadal użytkowanych jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Przyjęto, iż proces usuwania azbestu będzie przebiegał etapami i założono, że ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest będą następujące:

- ❖ do 2012 r. około 28% odpadów (4 mln ton),
- ❖ w latach 2013-2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- ❖ w latach 2023-2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

Wskazano na konieczność budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z postanowieniami Programu do zadań samorządu gminnego należy:

1. gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego pod nazwą Baza Azbestowa,
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
3. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie realizacji obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
4. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji oraz opracowywania programów usuwania wyrobów azbestowych, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
5. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
6. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
7. współpraca z organami kontrolnymi.

Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym

„Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym” został przyjęty uchwałą Nr XXII/405/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 28 września 2020 r. Wśród grupy odpadów niebezpiecznych, których zagospodarowanie wymaga szczególnej uwagi ze względu na określone do osiągnięcia cele wynikające z przepisów krajowych oraz UE wymieniono odpady zawierające azbest. Podkreślono, że źródłem powstawania odpadów zawierających azbest są przede wszystkim prace demontażowe i rozbiórkowe prowadzone w zakładach przemysłowych oraz na terenie nieruchomości należących do osób fizycznych.

Na terenie województwa wielkopolskiego znajduje się jedno składowisko, na którym składowane są odpady zawierające azbest, tj. składowisko odpadów niebezpiecznych pochodzących z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Koninie, o pojemności 125 000 m³ (przyjmuje odpady o kodach: 170601*, 170605*).

W 2017 r. na terenie województwa wielkopolskiego wytworzono 9684 Mg odpadów zawierających azbest, a unieszkodliwieniu poddano 11 116 Mg odpadów. Główną masę wytworzonych odpadów stanowią materiały konstrukcyjne zawierające azbest (kod 170605*). Zgodnie z obowiązującymi przepisami, odpady zawierające azbest unieszkodliwiane są wyłącznie przez składowanie (D5).

Zidentyfikowano następujące problemy w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest:

- ❖ niska świadomość mieszkańców, dotycząca szkodliwości dla zdrowia i życia ludzi odpadów zawierających azbest oraz szkodliwości ich nieprofesjonalnego demontażu,
- ❖ brak pełnej wiedzy, dotyczącej ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gmin województwa wielkopolskiego,
- ❖ zbyt wolne tempo usuwania wyrobów zawierających azbest w odniesieniu do założeń Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Prognoza usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2013-2022 r. przy zachowaniu obecnego tempa prac może nie zostać zrealizowana.

Wskaźnikami monitorowania realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest są:

- ❖ masa dotychczas usuniętych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest (tys. Mg, oczekiwany wzrost wartości)
- ❖ masa pozostałych zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest – do usunięcia i unieszkodliwienia (tys. Mg, oczekiwany wzrost wartości).

Aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego

„Aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego” została przyjęta Uchwałą Nr XXXVII/889/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 października 2017 r. Głównym celem Programu, jest określenie działań prowadzących do całkowitego usunięcia do 2032 r. wyrobów zawierających azbest z terenu województwa wielkopolskiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Określono szereg zadań niezbędnych do realizacji celu oraz zminimalizowania zagrożeń dla zdrowia wynikających z obecności azbestu w wyrobach wykorzystywanych na terenie województwa. Pozostałe cele Programu to:

- ❖ ocena Programu realizowanego na terenie województwa w latach 2009-2016,
- ❖ minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- ❖ likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest przyniesie zarówno korzyści społeczne, ekonomiczne jak i ekologiczne polegające na zmniejszeniu emisji włókien azbestu, poprawy ochrony zdrowia mieszkańców oraz poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego. W dokumencie wskazano, że w województwie wielkopolskim zinwentaryzowanych zostało 579,7 tys. Mg wyrobów azbestowych (stan na 31.07.2017 r.). W posiadaniu osób fizycznych wyrobów azbestowych jest 477 tys. Mg.

Na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonuje 1 składowisko, na którym mogą być deponowane odpady zawierające azbest. Jest to ogólnodostępne składowisko w Koninie przy ul. Sulańskiej 11, o całkowitej pojemności 125 tys. m³, w tym wolnej pojemność składowania – 48 tys.m³. Składowiskiem zarządza Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Założono, że wolna pojemność składowiska wystarczy na zeskładowanie ponad 64,6 tys. Mg odpadów zawierających azbest.

Usunięcie ogólnej ilości płyt falistych i płaskich oraz rur i złączy azbestowo-cementowych na terenie województwa wielkopolskiego podzielono na dwa okresy, przy zastosowaniu podziału procentowego:

- ❖ w latach 2017-2022 zostanie usunięte do 45% pozostałej ilości wyrobów zawierających azbest,
- ❖ w latach 2023-2032 zostanie usunięte pozostałe 55% wyrobów zawierających azbest.

Celem monitorowania realizacji postanowień dokumentu przyjęto następujące wskaźniki:

- ❖ ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w danym roku sprawozdawczym (Mg/rok),

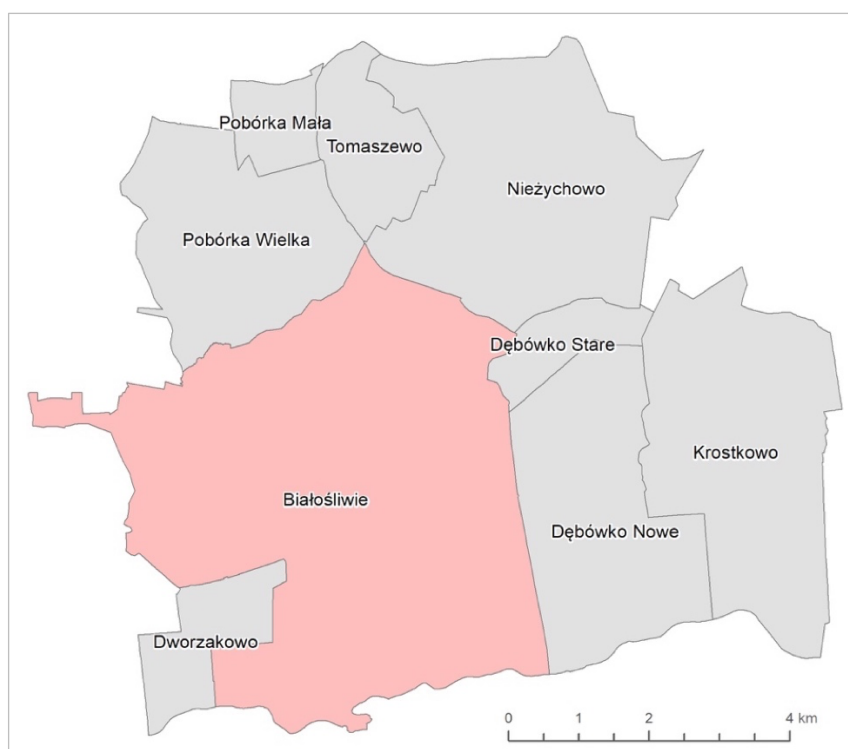

- ❖ ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest (Mg/rok),
- ❖ stopień wypełnienia składowisk lub kwater przeznaczonych do deponowania odpadów zawierających azbest (%),
- ❖ pozostała do wykorzystania pojemność składowiska lub kwatery do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest (m³),
- ❖ stopień usunięcia wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych w danym roku sprawozdawczym (%),
- ❖ stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku (%).

4. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Położenie geograficzne i administracyjne

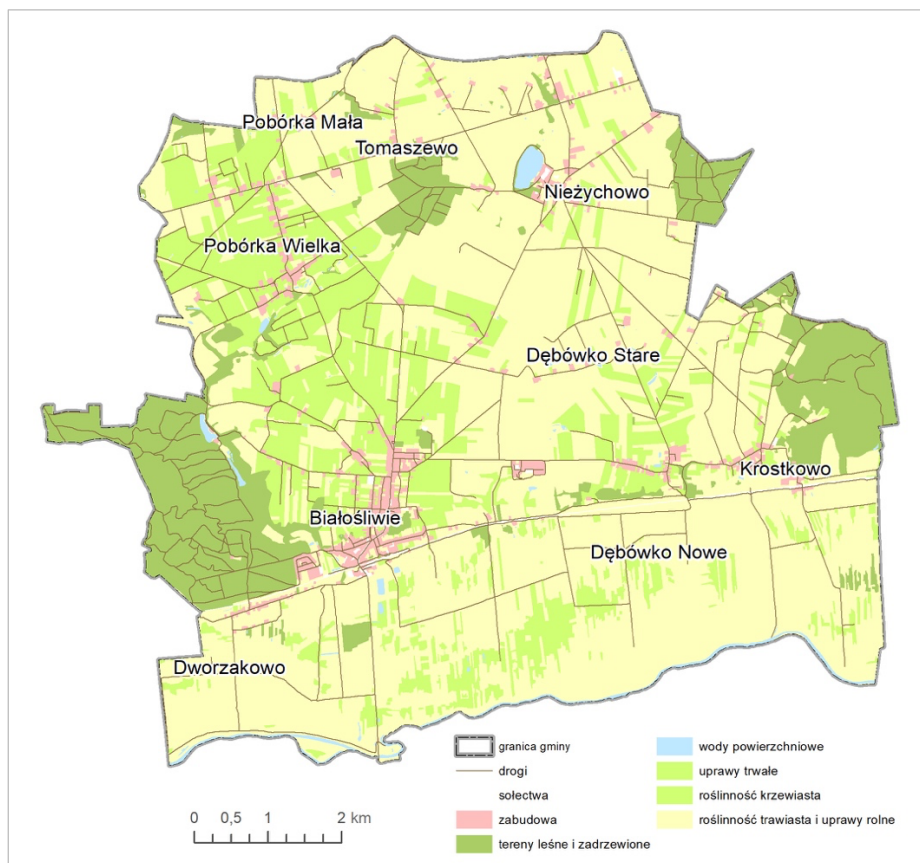
Gmina Białośliwie położona jest w województwie wielkopolskim. Administracyjnie należy do powiatu pilskiego. Graniczy z gminami: Miasteczko Krajeńskie, Szamocin, Wyrzysk i Wysoka. Administracyjnie Gmina Białośliwie zajmuje obszar 75,57 km². Siedzibą władz gminy jest Białośliwie. W skład gminy wchodzi 9 sołectw: Białośliwie, Dębówko Nowe, Dębówko Stare, Dworzakowo, Krostkowo, Niezychowo, Pobórka Mała, Pobórka Wielka, Tomaszewo.

Ryc. 1 Gmina Białośliwie

Użytkowanie terenu²

Użytki rolne zajmują 76,2% całej powierzchni gminy. Większość z nich to grunty orne. Łąki zajmują 1627 ha, pastwiska – 53 ha, sady – 849 ha, grunty rolne zabudowane – 116 ha, grunty pod stawami – 6 ha, a grunty pod rowami – 81 ha. Obszary zabudowane zajmują 4% powierzchni gminy.

Ryc. 2 Użytkowanie terenu

Obszary prawnie chronione³

Na terenie gminy zlokalizowane są obszary prawnie chronione:

- ❖ Dolina Noteci (obszar chronionego krajobrazu) obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych;
- ❖ Dolina Noteci (obszar Natura 2000 o kodzie PLH300004); obszar obejmuje bogatą mozaikę siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (16 rodzajów), z priorytetowymi lasami łągowymi i dobrze zachowanymi kompleksami łąkowymi, choć łącznie zajmują one poniżej 20% powierzchni obszaru. Notowano tu też 8 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG; obszar

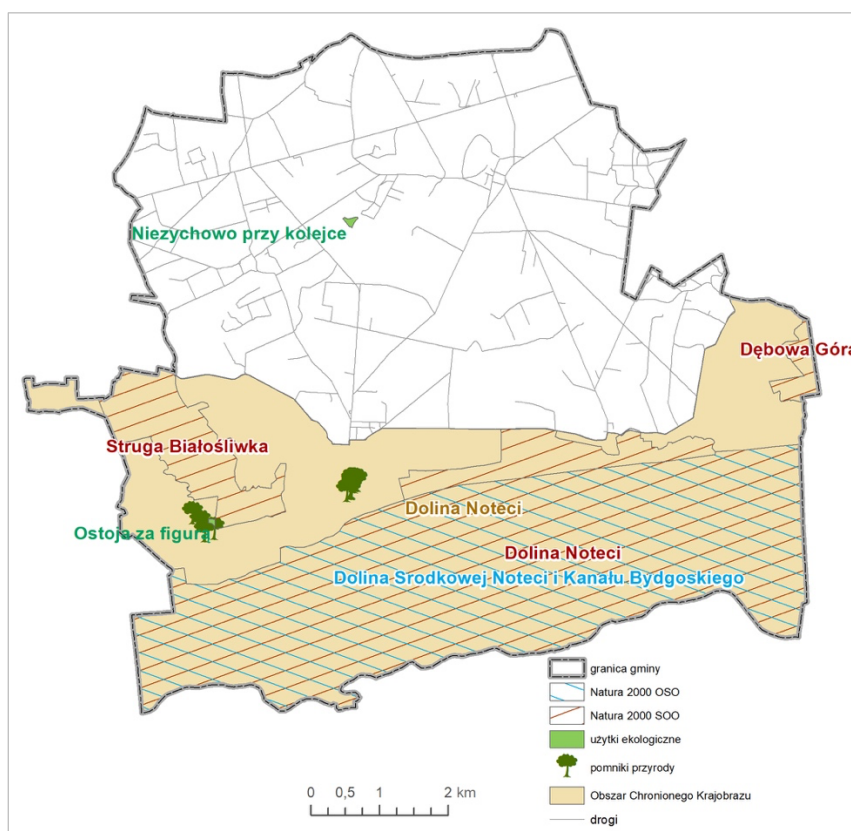
² Uchwała Nr VIII.70.2019 Rady Gminy Białośliwie z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Białośliwie.

³ Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <http://crfop.gdos.gov.pl>.

częściowo pokrywa się z ważną ostoja ptasią o randze europejskiej E-33. Ostoja jest też ważnym korytarzem ekologicznym o randze międzynarodowej.

- ❖ Struga Białośliwka (obszar Natura 2000 o kodzie PLH300054); w obrębie ostoi zidentyfikowano 9 typów siedlisk przyrodniczych ujętych w załączniku I dyrektywy siedliskowej (w tym 2 priorytetowe). Szczególnie wartościowym elementem tego obszaru są dobrze zachowane płaty różnorodnych zbiorowisk leśnych; w obrębie rolniczego krajobrazu Pojezierza Krajeńskiego jest to jeden z większych, w miarę naturalnych kompleksów lasów liściastych; poza zbiorowiskami lasów liściastych są to ugrupowania szuwarowe, użytków zielonych, ziołoroślowe i zaroślowe; obszar zlokalizowany jest w zróżnicowanym krajobrazie: w obrębie wysoczyzny morenowej oraz doliny cieku uchodzącego do rzeki Noteci; jest to fragment korytarza ekologicznego i ważnego szlaku migracji zwierząt.
- ❖ Dębowa Góra (obszar Natura 2000 o kodzie PLH300055); w obrębie ostoi zidentyfikowano 12 typów siedlisk przyrodniczych ujętych w załączniku I dyrektywy siedliskowej (w tym 1 priorytetowy). Szczególnie wartościowym elementem tego obszaru są dobrze zachowane płaty różnorodnych zbiorowisk leśnych; w obrębie rolniczego krajobrazu Pojezierza Krajeńskiego jest to jeden z większych, w dużym stopniu naturalnych kompleksów lasów liściastych; poza zbiorowiskami lasów liściastych są to ugrupowania wodne, szuwarowe, użytków zielonych, ziołoroślowe i zaroślowe; obszar zlokalizowany jest w zróżnicowanym krajobrazie cechującym się dużymi różnicami wysokości względnej (ponad 100 m); w obrębie charakteryzowanego obszaru znajduje się cmentarz ewangelicki z przełomu XIX i XX wieku oraz stanowisko archeologiczne nr 14, nr ewidencyjny AZP 37-31/137 - ślad osadniczy, przypuszczalnie z okresu neolitu.
- ❖ Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego (obszar Natura 2000 o kodzie PLB300001); w obrębie obszaru znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej: E37 (Stawy Ostrówek i Smogulec) i E38 (Stawy Ślesin i Występ); występuje co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK); w okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej (C6) podróżniczka (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bielik (PCK) i kania czarna (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występują kania ruda i błotniak stawowy; w okresie wędrowek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowkowego (C2) łabędzia czarnodziobego; stosunkowo duże koncentracje (C7) osiąga siewka złota.
- ❖ 5 pomników przyrody, tj. głąz narzutowy (ustanowiony 22.04.1970 r.); grupa 15 cisów (ustanowiony 01.01.1982 r.); grupa 2 dębów (ustanowiony 13.10.1998 r.); drzewo dąb szypułkowy (ustanowiony 13.10.1983 r.); próchnowisko drzewo dąb szypułkowy (ustanowiony 13.10.1983 r.).
- ❖ 2 użytki ekologiczne, tj. ostoja za figurą (ustanowiony 20.12.2007 r.) - pastwisko, teren porośnięty jest cennymi roślinami miododajnymi pośród zwartego drzewostanu; naturalnie zakrzaczona remiza przez dziką różę, głóg, tarninę, jarzębinę, dziką gruszę, jabłoń i czereśnię; stanowi teren gniazdowania

pokrzewki, rudzika, kosów, oraz Niezychowo przy kolejce (ustanowiony 20.12.2007 r.) - teren jest podmokły, porośnięty głównie turzycami; stanowi strefę żerowania żurawia, orlika krzykliwego oraz gęsi gęgawy.

Ryc. 3 Obszary chronione

Demografia i sektor mieszkalny⁴

Według stanu na koniec 2021 r. Gminę Białośliwie zamieszkiwało 4780 osób, w tym 2379 mężczyzn i 2401 kobiet. Gęstość zaludnienia wynosi 63 os./km². Wartość przyrostu naturalnego była ujemna i wyniosła -8 osób, saldo migracji było ujemne (-5). Według danych GUS na 31 grudnia 2021 r. w gminie znajdują się 1064 budynki mieszkalne o powierzchni użytkowej 126 886 m².

Działalność gospodarcza⁵

Na koniec 2021 r. działalność gospodarczą w gminie prowadziły 372 podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON. Biorąc pod uwagę formę prawną prowadzenia działalności, w sektorze publicznym działało 6 podmiotów, a w sektorze prywatnym – 364. W sektorze prywatnym 295 podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, pozostałą część stanowiło: 25 spółek handlowych, 4 spółdzielnie i 20 stowarzyszeń. Analizując strukturę wielkości podmiotów,

⁴ Bank Danych Lokalnych GUS: www.stat.gov.pl

⁵ Tamże

przeważają mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające do 9 osób. Wśród branż dominuje handel hurtowy i detaliczny, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Transport i komunikacja⁶

Gmina położona jest w ciągu drogi krajowej nr 10 relacji Szczecin – Piła – Bydgoszcz – Toruń – Warszawa, zapewniając powiązania w układzie wschód-zachód. Drugim ważnym elementem systemu komunikacyjnego jest droga wojewódzka nr 190 relacji Krajenka – Szamocin – Margonin – Wągrowiec – Gniezno, zapewniająca powiązania w układzie północ – południe. Pozostałymi drogami są drogi powiatowe i drogi gminne. Przez obszar gminy przebiega ponadto regionalna linia kolejowa nr 18 relacji Kutno – Piła ze stacją kolejową w Białosłiwie. Uzupełnieniem sieci kolejowej jest odcinek wąskotorowej linii Wyrzyskiej Kolejki Powiatowej, wykorzystywany w celach turystycznych. Obecnie eksploatowany jest głównie odcinek Białosłiwie Wąsk. – Kocik – Niezychowo, natomiast całkowita długość linii wynosi obecnie 35 km.

5. WŁAŚCIWOŚCI AZBESTU I WPŁYW NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

Azbesty są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie, należącymi do dwóch grup: azbestów serpentynowych i azbestów amfibolowych. Do grupy serpentynów należy azbest chryzotylowy (azbest biały), natomiast w grupie azbestów amfibolowych znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy (azbest brązowy) i azbest krokidolitowy (azbest niebieski). Wszystkie odmiany azbestu krystalizowały się w postaci cienkich, wydłużonych monokryształów, których długość może niekiedy dochodzić do kilkudziesięciu centymetrów.⁷

Z punktu widzenia chemicznego, azbesty są uwodnionymi krzemianami magnezu:

chryzotyl	$Mg_6[(OH)_8Si_4O_{10}]$
krokidolit	$Na_2Fe_3Fe_2[(OH)Si_4O_{11}]_2$
amozyt	$(Fe,Mg)_7[(OH)Si_4O_{11}]_2$
antiofillit	$(Mg,Fe)_7[(OH)Si_4O_{11}]_2$
tremolit	$Ca_2Mg_5[(OH)Si_4O_{11}]_2$
aktynolit	$Ca_2(Mg)[(OH)Si_4O_{11}]_2$

Azbest chryzotylowy krystalizuje się w postaci rurek, a azbesty amfibolowe przyjmują formę grubszych, pręcikowatych kryształów. Włókna azbestu są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby (nawet do kilku tysięcy, a niekiedy nawet kilkudziesięciu tysięcy) włókien elementarnych. W tych wiązkach pojedyncze kryształy azbestu są spojone za pomocą węgla wapniowego. Największe zastosowanie przemysłowe miał

⁶ Uchwała Nr VIII.70.2019 Rady Gminy Białosłiwie z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Białosłiwie.

⁷ Hendry, N. The Geology, Occurrences, and Major Uses of Asbestos. Annals of the New York Academy of Sciences, 132, 12-21, 1965.

azbest serpentynowy (chryzotylowy), tworzący cienkie żyły w serpentynitach, o giętkich włóknach (do 0,1 μm grubości), odpornych na działanie czynników chemicznych, wysokich temperatur oraz na ścieranie, a także źle przewodzących ciepło i elektryczność. Używany był do wyrobu tkanin ogniotrwałych, okładzin ciernych, szczęk hamulcowych, farb ogniotrwałych, materiałów izolacyjnych oraz niepalnych materiałów budowlanych.⁸ Azbest amfibolowy charakteryzuje się dużą kwasoodpornością. Jest znacznie mniej rozpowszechniony w przyrodzie. Wykorzystywany był w przemyśle chemicznym.⁹ Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest stosunkowo powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była eksploatacja azbestu na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Wyrób zawierający azbest to każdy wyrób, w którym zawartość azbestu jest równa lub większa od 0,1%. Wyroby azbestowe klasyfikowane są w dwóch klasach, biorąc pod uwagę kryterium zawartości azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu:

- ❖ klasa I (wyroby miękkie), których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000 kg/m^3 , zawierające powyżej 20% (do 100% azbestu). Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowane w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, materiały i wykładziny cierne.
- ❖ klasa II (wyroby twarde), których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m^3 , zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia, np. pęknięcia, ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz rozbijanie w wyniku zrzucania w trakcie prac remontowych.¹⁰

Wyroby zawierające azbest znalazły zastosowanie m.in. w budownictwie mieszkaniowym. W pokryciach dachowych wykorzystano płyty faliste, płyty prasowane typu karo oraz gąsiorzy, a w elewacjach stosowano następujące materiały: płyty barwne autoklawizowane (typu acekol, kolorys, pikolorys), płyty azbestowo-cementowe prasowane (płaskie, okładzinowe), płyty lignocementowe modyfikowane oraz płyty prasowane typu karo. W konstrukcji sufitów podwieszanych, słupów i rygli, ścian osłonowych, obudów szybów dźwigowych i ścian klatek schodowych wykorzystywano płyty ogniochronne wykonane z wyrobów zawierających azbest („sokalit”, „pyral”, tynki z dodatkiem azbestu i natryski masy ogniochronnej), a jako izolacje termiczne (ognioodporne) i akustyczne w obiektach użyteczności publicznej stosowano tynki z dodatkiem azbestu oraz natryskowe masy ogniochronne. Rury wykonane z wyrobów

⁸ Tamże

⁹ Tamże

¹⁰ Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001.

zawierających azbest wykorzystywano jako rury ciśnieniowe w wodociągach oraz rury grawitacyjne w kanalizacji. W ciepłownictwie zastosowano miękkie wyroby azbestowe, tj.: szczeliwa azbestowo-kauczukowe („polonit”, „gambit”), płaszcze azbestowo-cementowe o zawartości azbestu powyżej 50% i płaszcze azbestowo-gipsowe, a także sznury i tektury azbestowe. Szczeliwa azbestowo-kauczukowe „polonit” stosowano jako płyty i uszczelki do połączeń armatury prowadzącej wodę o wysokich parametrach lub parę, gazy obojętne i aktywne, roztwory soli nieorganicznych i organicznych. Szczeliwa azbestowo-cementowe „gambit” stosowano jako płyty i uszczelki do uszczelniania stałych elementów maszyn i urządzeń pracujących w środowiskach, w których występuje para wodna, woda i wysoka temperatura do 500°C.¹¹

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i ilości włókien, zatrzymanych w dolnej części układu oddechowego. Wynika to głównie z fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Duże znaczenie ma średnica włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów, przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, a włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotylu o dużej średnicy, mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, dostające się z powietrzem do pęcherzyków płucnych, o średnicy mniejszej od 3 mikrometrów. Według danych zawartych w publikacjach Światowej Organizacji Zdrowia, najważniejszą cechą determinującą zdolność włókien do wywołania nowotworów są ich fizyczne wymiary, czyli średnica poniżej 3 mikrometrów oraz długość powyżej 5 mikrometrów. Nie istnieją dowody, że jeden z typów azbestu niesie ze sobą większe ryzyko zachorowań niż inny, więc wszystkie typy azbestu traktowane są jako powodujące takie samo ryzyko raka płuc. Pomimo istnienia normatywów stężenia włókien azbestu w powietrzu, nie można określić dawki progowej pyłu dla rakotwórczego działania azbestu.¹²

Pomiędzy pierwszym narażeniem a pojawieniem się objawów chorobowych związanych z ekspozycją na azbest najczęściej mija długi okres czasu, co oznacza, że aktualnie wykrywane są skutki zdarzeń, które miały miejsce 20-40 lat temu. Główną patologią zawodową pracowników zakładów przetwarzających azbest jest azbestoza, czyli śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej. Włókna azbestowe mogą zalegać w tkance płucnej przez długi okres, a proces zwłóknieniowy może pojawić się po wielu latach od ustania narażenia. Pylica azbestowa może zwiększyć wystąpienie raka płuc i międzybłoniaka opłucnej lub otrzewnej. Rak płuc jest najbardziej powszechnym

¹¹ Dyczek, J. Azbest i materiały zawierające azbest. Ocena ryzyka emisji włókien azbestu. [w:] Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest red. Dyczek, J., Kraków: Akademia Górniczo-Hutnicza, 6-26, 2007.

¹² Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa., red. Neonila Szeszenia-Dąbrowska, Łódź, 2004.

nowotworem złośliwym powodowanym przez azbest. Zagrożenie wystąpieniem raka płuc w badanych populacjach, zawodowo narażonych na pył azbestu wykazuje duże zróżnicowanie w zależności od typu włókna, technologii przetwórstwa, zawartości włókien respirabilnych w pyłe, średnicy, długości, kształtu włókna, stężenia pyłu, liczby lat pracy w warunkach natężenia i ogólnej dawki pyłu.¹³ Oba nowotwory, zarówno rak płuc, jak i międzybłoniak opłucnej, rozwijają się gwałtownie i charakteryzują się krótką przeżywalnością.

Nadal istnieje ryzyko narażenia na kontakt z wyrobami zawierającymi azbest w budynkach, urządzeniach i instalacjach poprzez:

- ❖ niewłaściwe składowanie odpadów azbestowych,
- ❖ użytkowanie wyrobów azbestowych, prowadzące do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym np. w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- ❖ niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- ❖ powietrze z urządzeń grzewczych, wentylacyjnych, klimatyzacyjnych i izolacji zawierających azbest.

6. PRAWNE ASPEKTY UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Azbest jako substancja szczególnie niebezpieczna

W Polsce zabroniono wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystywania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.¹⁴ Substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu środków ostrożności, a instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione. Do instalacji lub urządzeń, co do których istnieje podejrzenie, iż były w nich wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, stosuje się wymagania dotyczące postępowania z instalacjami i urządzeniami, w których były lub są wykorzystywane te substancje. Wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska w terminie do 31 grudnia 2032 r.¹⁵

Odpady zawierające azbest zostały umieszczone w następujących grupach:

- 06 07 01* Odpady azbestowe z elektrolizy
- 06 13 04* Odpady z przetwarzania azbestu
- 10 11 81* Odpady zawierające azbest

¹³ Tamże

¹⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2021 r. poz. 1973 ze zm.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, Dz.U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31.

- 10 13 09* Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
- 10 13 10 Odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 10 13 09
- 15 01 11* Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
- 16 01 11* Okładziny hamulcowe zawierające azbest
- 16 02 12* Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
- 17 06 01* Materiały izolacyjne zawierające azbest
- 17 06 05* Materiały budowlane zawierające azbest¹⁶

Obowiązki właściciela nieruchomości

Wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest powinny być inwentaryzowane poprzez sporządzenie spisu z natury.¹⁷ Wykorzystujący wyroby azbestowe powinien ująć wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest”. Corocznie w terminie do 31 stycznia osoba fizyczna, nieprowadząca działalności gospodarczej, powinna przedłożyć wynik inwentaryzacji odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, a przedsiębiorcy i osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą - właściwemu marszałkowi województwa. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, powinien przeprowadzić kontrole stanu wyrobów azbestowych w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej powinna zostać sporządzona „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.¹⁸ Wyroby zakwalifikowane, na podstawie przeprowadzonej oceny, do usunięcia, powinny zostać usunięte, a wyroby niezakwalifikowane do usunięcia - winny być odpowiednio zabezpieczone. Po dokonaniu zabezpieczenia należy ponownie wykonać ocenę w ciągu 30 dni.

Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi, wyłączone z użytkowania, rury azbestowo-cementowe powinny zostać oznakowane.¹⁹ W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest,

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. z 2020 r. poz. 10.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, Dz.U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31.

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (zm. Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r.), Dz.U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest.

oznakowanie powinno być umieszczone w widocznym miejscu, w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajdują, dodając ostrzeżenie „Pomieszczenie zawiera azbest”. Oznakowanie rur azbestowo-cementowych umieszcza się na stałych elementach nadpoziomowych instalacji.

Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego

Jednostki samorządu terytorialnego powinny corocznie w terminie do 31 stycznia przedkładać marszałkowi województwa „Informacje o wyrobach zawierających azbest” sporządzone dla obiektów własnych, w których użytkowane są wyroby azbestowe. Inne obowiązki zostały określone powyżej. Jednostki samorządu terytorialnego powinny oznakować drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest na elementach pionowych na całym odcinku drogi, po każdym skrzyżowaniu z inną drogą. Drogi zabezpieczone nie podlegają oznakowaniu po potwierdzeniu braku emisji włókien azbestu z odpadów zawierających azbest wykorzystanych do utwardzenia drogi zabezpieczonej. W urzędzie gminy oraz na stronie internetowej urzędu powinna być ogólnie dostępna informacja o rozmieszczeniu dróg zabezpieczonych oraz dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy informację o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w formie elektronicznej. Informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.²⁰ Rejestr ten jest prowadzony przez marszałków w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego.²¹ Prowadzenie rejestru umożliwi gromadzenie i przetwarzanie informacji na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim oraz graficzne przedstawienie tych informacji, w szczególności poprzez dokonywanie wizualizacji i analiz porównawczych. System zapewnia także aktualizację informacji dotyczących województw, powiatów, gmin, miejscowości i ulic zgodnie z rejestrem TERYT, bezpieczeństwo i ochronę zawartych w nim informacji.

Obowiązki wykonawcy prac, polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych²²

Wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest ponadto do przeszkolenia przez uprawnioną

²⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, Dz.U. z 2013 r., poz. 24.

²¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2013 r., poz. 25.

²² Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz.U. z 2022 r., poz. 699 ze zm.; Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.; Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych, Dz.U. z 2021 r., poz. 756 ze zm.

instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania, posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego oraz opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:

- a) identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,
- b) informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- c) zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu,
- d) ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza²³.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest także do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1. izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
2. ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
3. umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
4. zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
5. zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,

²³ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (zm. Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r.), Dz.U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.

6. codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
7. izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
8. stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu, przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
9. zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest powinny być prowadzone w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Po wykonaniu prac, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie to powinno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

Firmy świadczące usługi w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest mają obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów, a także corocznego składania właściwemu marszałkowi sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami. Ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem kart ewidencji odpadów i kart przekazania odpadów.

Wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, a transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

Składowanie odpadów zawierających azbest

Odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów

niebezpiecznych.²⁴ Składowiska odpadów niebezpiecznych lub wydzielone części na terenie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych, pochodzących z budowy, remontu i rozbiórki obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, wymienionych w katalogu odpadów, oznaczonych kodami: 17 06 01* materiały izolacyjne zawierające azbest lub 17 06 05* materiały budowlane zawierające azbest, powinny być budowane w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady składowane są w opakowaniu, w którym zostały dostarczone na składowisko odpadów. Każdorazowo po umieszczeniu odpadów na składowisku odpadów ich powierzchnię zabezpiecza się przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą ziemi. Na składowisku odpadów lub kwaterze nie prowadzi się robót mogących powodować uwolnienie włókien. Składowanie odpadów należy zakończyć na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko odpadów powinno zostać wypełnione ziemią do poziomu terenu. Na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na ich wydzielonych częściach na terenie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów, o których mowa wyżej, po wypełnieniu składowiska warstwą ziemi, nie mogą być budowane budynki, wykonywane wykopy, instalacje naziemne i podziemne ani nie mogą być prowadzone roboty naruszające strukturę tego składowiska odpadów.²⁵

7. INWENTARYZACJA WYROBÓW AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

7.1. METODYKA PRAC

Inwentaryzacja została przeprowadzona w trakcie wizyt terenowych, z wykorzystaniem podkładów mapowych. Zadaniem inspektorów terenowych było zaznaczenie na wydruku obiektów, które są pokryte płytami azbestowo-cementowymi. Adresy oraz obrysy budynków, w których wykorzystywane są wyroby azbestowo-cementowe, pozyskane zostały z danych otwartych, udostępnianych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii. W trakcie prac terenowych inspektorzy zgromadzili następujące dane dla każdego z obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi.

1. typ płyt azbestowo-cementowych, stanowiących pokrycie dachowe bądź elewację obiektów,
2. stopień nachylenia dachu spośród 2 następujących: płaski i skośny,
3. stan płyt azbestowo-cementowych (stopień pilności oceniony wizualnie),
4. funkcja budynku,
5. inne informacje.

²⁴ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2004 r., Nr 71 poz. 649 ze zm.

²⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów, Dz. U. z 2013 r. poz.523 ze zm.

Stan płyt azbestowo-cementowych został oceniony na podstawie oceny punktowej podanych niżej parametrów:

- a) sposobu zastosowania azbestu,
- b) struktury powierzchni wyrobu z azbestem,
- c) możliwości uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem,
- d) miejsca usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych,
- e) wykorzystania miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej.

Powierzchnia dachu pokrytego płytami azbestowo-cementowymi została obliczona w oprogramowaniu geoinformatycznym na podstawie obrysu podstawy budynku z uwzględnieniem informacji o stopniu nachylenia dachu.

7.2. ILOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

Płyty azbestowo-cementowe

Na podstawie danych zgromadzonych podczas inwentaryzacji oszacowano, że powierzchnia pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych wynosi 155 192 m², a pokrycia azbestowo-cementowe wykonane są z płyt płaskich i falistych.

Tabela 1: Płyty azbestowo-cementowe, stanowiące pokrycia dachowe obiektów budowlanych

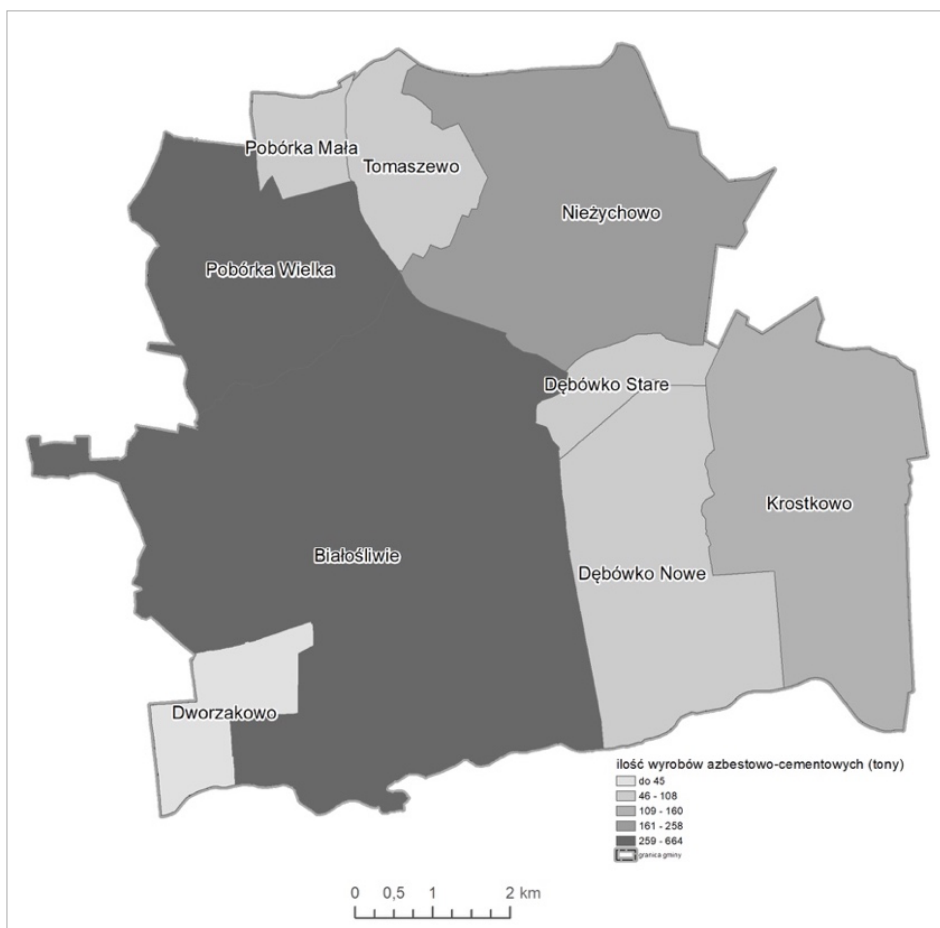
Lp.	Typ	Kod wyrobu	Powierzchnia [m ²]	Masa [Mg]
1	płyty azbestowo-cementowe płaskie	W01	653	10
2	płyty azbestowo-cementowe faliste	W02	154 539	2 318
	Razem		155 192	2 328

Zinwentaryzowane płyty azbestowo-cementowe faliste stanowią prawie 99% łącznej powierzchni płyt azbestowych na terenie gminy, a ok. 1% to płyty płaskie. Łącznie spisanych zostało 2328 Mg płyt stanowiących pokrycia dachowe obiektów budowlanych.

Tabela 2: Wyroby azbestowo-cementowe w miejscowościach

Lp.	miejscowość	liczba obiektów	powierzchnia [m ²]	masa [Mg]
1	Białosłiwie	281	53 056	797
2	Dębówko Nowe	33	7217	108
3	Dębówko Stare	22	4858	73
4	Dworzakowo	30	3 398	51
5	Krostkowo	52	10 784	162
6	Niezychowo	84	16 644	250
7	Niezychówko	11	3190	48
8	Otylin	2	296	4
9	Pobórka Mała	14	2756	41

Lp.	miejsowość	liczba obiektów	powierzchnia [m ²]	masa [Mg]
10	Pobórka Wielka	154	43 743	657
11	Tomaszewo	25	7428	111
12	Wymysłowo	8	1822	27
	razem	716	155 192	2 328

Ryc. 4 Ilość wyrobów azbestowo-cementowych w sołectwach (w tonach)

Tabela 3: Stan techniczny dachów azbestowo-cementowych

Lp.	Stopień pilności	liczba obiektów	powierzchnia [m ²]	masa [Mg]
1	I - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie	0	0	0
2	II - ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku	14	2 996	45
3	III - ponowna ocena w terminie do 5 lat	702	152 196	2 283
	Razem	716	155 192	2 328

Ocena jakości wyrobów azbestowo-cementowych wykazała, że:

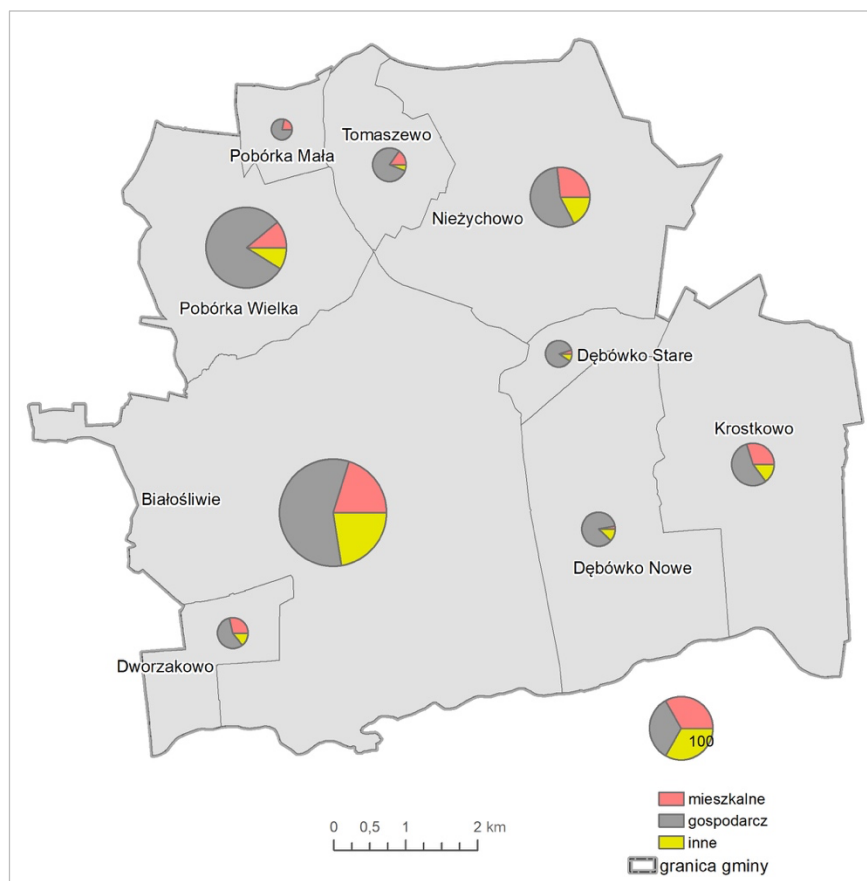
- ❖ nie ma wyrobów azbestowych, które wymagają wymiany lub naprawy bezzwłocznie, tj. zostały zaliczone do I stopnia pilności,
- ❖ 2% wyrobów azbestowych wymaga ponownej oceny w czasie do jednego roku, tj. uzyskały II stopień pilności,

- ❖ 98% wyrobów azbestowych wymaga ponownej oceny w terminie do 5 lat, tj. zostały zaliczone do III stopnia pilności.

Tabela 4: Struktura własnościowa płyt azbestowo-cementowych

Lp.	Typ własności	liczba obiektów	powierzchnia [m ²]	masa [Mg]
1	Osoby fizyczne	672	134 665	2 020
2	Osoby prawne	44	20 527	308
	Razem	716	155 192	2 328

Większość budynków (94%), w których płyty azbestowo-cementowe są wykorzystywane jako pokrycia dachowe stanowi własność prywatną. Wykorzystywane w nich wyroby zawierające azbest stanowią 87% łącznej ilości wyrobów. Ma to istotne znaczenie przy planowaniu procesu wymiany pokryć i elewacji, a także strukturze finansowania realizacji zadania. 6% zinwentaryzowanych budynków stanowi własność osób prawnych. Wykorzystywane w nich wyroby stanowią 13% łącznej ilości wyrobów azbestowo-cementowych.

Ryc. 5 Rodzaje budynków z dachami azbestowo-cementowymi w obrębach ewidencyjnych

Tabela 5: Rodzaj zabudowy, w których wykorzystywane są wyroby azbestowo-cementowe

Lp.	Rodzaj zabudowy	liczba obiektów	powierzchnia [m ²]	masa [Mg]
1	budynek mieszkalny	122	21 530	323
2	budynek gospodarczy	463	114 168	1 713
3	budynek przemysłowy	15	7 345	110
4	inny	114	11 545	173
5	budynek mieszkalno-gospodarczy	2	604	9
	Razem	716	155 192	2 328

Łącznie zinwentaryzowano 716 budynków, z czego 17% stanowią budynki mieszkalne, 65% gospodarcze, a 18% spośród budynków z pokryciem azbestowym pełni inne funkcje.

Rury i złącza azbestowo-cementowe

W sieciach gminnych wykorzystywane są rury azbestowo-cementowe.

Tabela 6: Rury azbestowo-cementowe

Lp.	Rodzaj wyrobu	ilość [mb]	masa [Mg]
1	rury azbestowo-cementowe do usunięcia	0	0
2	rury azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi	6 120	245
	razem	6 120	245

Drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest

Na terenie gminy nie ma dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Podsumowanie wyników

Na terenie gminy zostało zinwentaryzowanych łącznie 2573 ton wyrobów zawierających azbest. Nieco ponad 90% wszystkich wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest to płyty azbestowo-cementowe faliste i płaskie stosowane jako pokrycia dachowe budynków. Rury azbestowo-cementowe wykorzystywane w sieciach gminnych to kolejne 9% wyrobów zawierających azbest. Są one przeznaczone do pozostawienia w ziemi.

8. POSTĘPOWANIE Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Działania informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców

Planowane działania informacyjne o postępowaniu z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest mają na celu przekazanie rzetelnej i wiarygodnej informacji o azbecie. Mogą zostać podjęte z wykorzystaniem istniejących już kanałów dystrybucji:

1. Tablice informacyjne w Urzędzie Gminy poprzez zamieszczenie informacji o:
  - ❖ obowiązkach dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
  - ❖ obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji i złożenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
  - ❖ obowiązku sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
  - ❖ zagrożeniach i skutkach dla zdrowia ludzi i środowiska przyrodniczego w przypadku niewłaściwego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
  - ❖ możliwościach finansowego wsparcia i właściwego postępowania w przypadku prac remontowych obejmujących wymianę wyrobów zawierających azbest.
2. Akcje edukacyjne, mające na celu nauczanie młodzieży rozpoznawania wyrobów zawierających azbest, poinformowanie o szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka i środowiska naturalnego oraz konieczności unieszkodliwiania azbestu do końca 2032 r. Akcje te powinny być prowadzone w szkołach w ramach zajęć lekcyjnych.
3. Konkursy organizowane przez dyrektorów szkół, np. zaprojektowanie ulotki informacyjnej czy plakatu. Praca nagrodzona zostanie powielona w odpowiedniej liczbie egzemplarzy i udostępniona na tablicy w Urzędzie Gminy.
4. Organizowane corocznie festyny oraz koncerty i imprezy okolicznościowe, w trakcie których szczególna uwaga zwrócona będzie także na identyfikację „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych oraz szkodliwość azbestu dla zdrowia człowieka.
5. Szkolenia dla mieszkańców, nauczycieli i zarządców nieruchomości w zakresie szkodliwości azbestu, jego bezpiecznego eliminowania z użytkowania oraz możliwości pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć związanych z unieszkodliwianiem azbestu.

Wszystkie akcje informacyjne i edukacyjne powinny być prowadzone równolegle na stronie internetowej gminy.

Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest podzielono na cztery grupy:²⁶

²⁶ „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest”, Warszawa, 2001.

1. Grupa I Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.
  - ❖ Procedura 1 – obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
  - ❖ Procedura 2 – obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.
2. Grupa II Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.
  - ❖ Procedura 3 – postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
  - ❖ Procedura 4 – prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.
3. Grupa III Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
  - ❖ Procedura 5 – przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
4. Grupa IV Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
  - ❖ Procedura 6 – składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest mogą być bezpiecznie usuwane i eliminowane przez wykonawcę:

- ❖ posiadającego zezwolenie na zbieranie odpadów,
- ❖ posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych,
- ❖ wpisanego do rejestru o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.²⁷

Unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych. W województwie wielkopolskim znajduje się ogólnodostępne składowisko odpadów niebezpiecznych. Wolna pojemność składowiska w Koninie (Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.) wynosi 53 tys. m³, a składowisko przyjmuje

²⁷ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. 2004 nr 71 poz. 649 ze zm.

odpady o kodach: 170601* (materiały izolacyjne zawierające azbest) oraz 170605* (materiały budowlane zawierające azbest).²⁸

9. HARMONOGRAM REALIZACJI

Wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest zostało dopuszczone w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do 31 grudnia 2032 r. Harmonogram realizacji Programu podzielono na dwa etapy, tj.:

I etap: lata 2022-2027,

II etap: lata 2028-2032.

Tabela 7: Harmonogram realizacji Programu

Lp.	Zadania	etap I (2022- 2027)	etap II (2028- 2032)
Zadania organizacyjne			
1	Stała aktualizacja bazy danych (www.bazaazbestowa.gov.pl)		
2	Zapewnienie środków finansowych na realizację Programu		
3	Monitorowanie procesu usuwania wyrobów zawierających azbest		
4	Aktualizacja Programu		
Zadania informacyjne			
5	Akcje informacyjne wśród mieszkańców dotyczące obowiązków związanych z koniecznością usunięcia wyrobów azbestowych, sposobów i terminów inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz procedur związanych z postępowaniem z azbestem prowadzone poprzez stronę internetową gminy		
Zadania edukacyjne			
6	Akcje edukacyjne prowadzone wśród mieszkańców powinny zostać oparte na edukacji dzieci i młodzieży szkolnej. Akcja edukacyjna powinna być połączona z informacyjną.		
Zadania inwestycyjne			
7	Bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest wraz z wymianą pokryć dachowych i elewacji.	40%	60%

10. SZACUNEK KOSZTÓW REALIZACJI PROGRAMU

Całkowite koszty realizacji Programu obejmują nakłady poniesione na: akcje informacyjno-edukacyjne, koszty aktualizacji Programu, koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z pokryć dachowych i elewacji oraz koszty wykonania nowych pokryć dachowych i elewacji. Koszty te będą ponoszone przez właścicieli obiektów budowlanych.

²⁸ Baza Azbestowa, www.bazaazbestowa.gov.pl.

Akcje informacyjno-edukacyjne

Zadania organizacyjne, polegające na stałej aktualizacji bazy danych, informowaniu mieszkańców i przedsiębiorców o ich obowiązkach, szkodliwości azbestu oraz możliwościach pozyskania dofinansowania na bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest, a także monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych będą wykonane przez pracowników Urzędu Gminy.

Aktualizacja Programu

Założono, że w trakcie realizacji Programu wykonana zostanie jedna aktualizacja Programu, ponieważ wszystkim zinwentaryzowanym wyrobom zawierającym azbest został przypisany 2. lub 3. stopień pilności usunięcia, czyli wymagana jest ponowna ocena stanu technicznego odpowiednio w ciągu 1 roku i 5 lat.

Koszty usunięcia i wymiany płyt azbestowo-cementowych z pokryć dachowych obiektów budowlanych

Do oszacowania kosztów usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu gminy przyjęto, że powierzchnia zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest stanowiących pokrycia dachowe obiektów wynosi 155 192 m².

Tabela 8: Koszty usunięcia i wymiany dachów azbestowo-cementowych (w tys. zł)²⁹

Lp.	Tytuł	etap I (2022- 2027)	etap II (2028- 2032)	razem
1	demontaż wyrobów zawierających azbest	2 475	3 713	6 188
2	transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest	1 021	1 531	2 552
3	zakup i montaż nowego pokrycia dachowego	12 375	18 563	30 938
	Razem	15 871	23 807	39 678

Oszacowane koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z pokryć dachowych obiektów budowlanych wynoszą ponad 8,7 mln zł, w tym prawie 6,2 mln zł za demontaż wyrobów azbestowych i ok. 2,5 mln zł za transport i unieszkodliwienie odpadów azbestowych na uprawnionym składowisku.

²⁹ Założono, że średni koszt demontażu wyrobów azbestowych wynosi 40 zł za 1 m², natomiast koszt transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest na składowisku wynosi 1100 zł brutto za 1 tonę. Jako średni koszt zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego przyjęto 200 zł brutto za 1 m² nowego pokrycia wykonanego z blachodachówki. W przypadku wykorzystania innych materiałów szacowane koszty mogą ulec zmianie.

Całkowite koszty realizacji Programu

Całkowite koszty realizacji Programu w latach 2022-2032 obejmują nakłady finansowe na akcje informacyjno-edukacyjne, aktualizację Programu, usunięcie i wymianę pokryć dachowych.

Tabela 9: Całkowite koszty realizacji Programu (tys. zł)

Lp.	Tytuł	etap I (2022- 2027)	etap II (2028- 2032)	razem
1	akcje informacyjno-edukacyjne	5	0	5
2	aktualizacja Programu	0	10	10
3	wymiana pokryć dachowych	15 871	23 807	39 678
	Razem	15 876	23 817	39 693

Szacowane całkowite koszty realizacji Programu w latach 2022-2032 wynoszą 39,7 mln zł, z czego prawie całość stanowią koszty wymiany pokryć dachowych.

11. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej³⁰

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej realizuje program priorytetowy pn. „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”. Celem realizacji programu jest wzrost ilości unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest. Wskaźnikiem osiągnięcia celu programu jest stopień realizacji celu programu jest mierzony za pomocą wskaźnika osiągnięcia celu pn. masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest (Mg). Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu wynosi co najmniej 285 715 Mg. Budżet na realizację celu programu wynosi do 100 mln zł. Program realizowany jest w latach 2019-2023, przy czym środki wydatkowane będą na rzecz Beneficjentów (Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) do 31.12.2023 r. Koszty kwalifikowane to koszty niezbędne do osiągnięcia efektu ekologicznego i obejmują wyłącznie koszty demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania materiałów zawierających azbest. Forma dofinansowania to udostępnienie środków dla WFOŚiGW, z przeznaczeniem na udzielanie dotacji.

³⁰ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, www.gov.pl/web/nfosigw/ogolnopolski-program-finansowania-usuwania-wyrobow-zawierajacych-azbest-2021.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu³¹

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu realizuje „Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”. Wnioskodawcami mogą być jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty) oraz związki międzygminne. Wsparciem finansowym objęte są:

- ❖ przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, zgodne z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- ❖ przedsięwzięcia w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest na obszarach dotkniętych klęską żywiołową lub dotkniętych zdarzeniami noszącymi znamiona klęski żywiołowej.

Forma dofinansowania to dotacja ze środków NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Poznaniu:

- ❖ do 100% kosztów kwalifikowanych dla gmin o wartości wskaźnika G1, określonego dla roku poprzedzającego rok złożenia wniosku poniżej 1500,
- ❖ do 70% kosztów kwalifikowanych dla gmin o wartości wskaźnika G określonego dla roku poprzedzającego rok złożenia wniosku w przedziale pomiędzy 1500 do 2000,
- ❖ do 40% kosztów kwalifikowanych dla gmin o wartości wskaźnika G określonego dla roku poprzedzającego rok złożenia wniosku powyżej 2000.

Bank Gospodarstwa Krajowego³²

Podstawowym celem Funduszu Termomodernizacji i Remontów jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe oraz wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których były lokale kwaterunkowe. Oferowane formy pomocy to:

- ❖ premia termomodernizacyjna,
- ❖ premia remontowa,
- ❖ premia kompensacyjna.

O dofinansowanie projektu w ramach premii remontowej, mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy budynków wielorodzinnych, których użytkowanie rozpoczęto:

- ❖ przed dniem 14 sierpnia 1961 r. lub
- ❖ co najmniej 20 lat przed dniem złożenia wniosku o premię remontową do banku kredytującego oraz budynek ten należy do społecznej inicjatywy mieszkaniowej lub towarzystwa budownictwa społecznego i budynek ten został wybudowany przy wykorzystaniu kredytu udzielonego przez BGK na podstawie wniosków

³¹ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, www.wfosgw.poznan.pl/programy/program-finansowania-usuwania-wyrobow-zawierajacych-azbest/.

³² Bank Gospodarstwa Krajowego, www.bgk.pl/samorzady/modernizacja-i-rewitalizacja/premia-remontowa-z-funduszu-termomodernizacji-i-remontow/.

o kredyt złożonych do dnia 30 września 2009 r. lub przy wykorzystaniu finansowania zwrotnego w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego.

Z premii mogą korzystać inwestorzy bez względu na status prawny z wyłączeniem jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych, a więc np.:

- ❖ osoby prawne (m.in. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego),
- ❖ jednostki samorządu terytorialnego,
- ❖ wspólnoty mieszkaniowe,
- ❖ товариства будownицтва сполечного,
- ❖ osoby fizyczne (w tym właściciele domów wielorodzinnych).

Premia remontowa przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia remontowego i stanowi spłatę kredytu zaciągniętego przez inwestora. Przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie remontowe wyłącznie z własnych środków.

Wysokość premii remontowej wynosi 15% kosztów przedsięwzięcia remontowego. Jeżeli spełnione są warunki art. 9a ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków premia remontowa wynosi:

- ❖ 50% kosztów przedsięwzięcia remontowego dla budynków komunalnych lub
- ❖ 60% kosztów przedsięwzięcia remontowego dla budynków komunalnych zabytkowych.

12. MONITORING PROCESU REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring realizacji zadań obejmuje gromadzenie i przetwarzanie informacji o usuwaniu wyrobów zawierających azbest, a w szczególności:

- ❖ wyników przeprowadzonych inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, ich stanu technicznego i lokalizacji,
- ❖ ilości usuniętych wyrobów i wytworzonych odpadów zawierających azbest.

Monitoring Programu prowadzony będzie z wykorzystaniem bazy danych wyników inwentaryzacji. Pozwoli to na bieżącą analizę oraz kontrolę zgodności założonego harmonogramu wykonania zadań z faktycznymi działaniami podejmowanymi przez właścicieli poszczególnych obiektów. Każda zmiana w zakresie liczby budynków pokrytych płytami azbestowo-cementowymi, ilości czy też stanu wyrobów zawierających azbest zgłoszona przez właściciela budynku czy wykorzystującego wyroby zawierające azbest, zostanie naniesiona w Bazie Azbestowej, co umożliwi jej bieżącą aktualizację. W celu efektywnego monitorowania przyjęto wskaźniki, służące ocenie realizacji Programu.

Tabela 10: Wskaźniki oceny realizacji Programu

Lp.	Wskaźniki oceny	j.m.
1	Masa wyrobów zawierających azbest na 1 km ² powierzchni gminy	Mg/km ²
2	Masa nieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Mg/rok
3	Liczba „dzikich wysypisk” z odpadami azbestowymi	szt.

Dla aktualnego stanu użytkowania wyrobów zawierających azbest, stanowiącego podstawę do opracowania niniejszego Programu, wartości wskaźników monitorowania przedstawiają się następująco:

- ❖ wskaźnik masy wyrobów zawierających azbest na 1 km² powierzchni gminy powinien ulegać zmniejszeniu w każdym roku realizacji Programu, począwszy od wartości bazowej wynoszącej 31 Mg/km² w 2022 r.
- ❖ wskaźnik masy nieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w [Mg/rok] w każdym roku realizacji poszczególnych etapów Programu powinien wynosić odpowiednio ok. 212 Mg/rok.
- ❖ wskaźnik liczby „dzikich wysypisk” z odpadami azbestowymi na terenie gminy w roku bazowym wynosi 0. Jest to szczególnie wrażliwy wskaźnik w monitorowaniu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest. Należy zwrócić szczególną uwagę, m.in. poprzez działania informacyjno-edukacyjne, aby wyroby zawierające azbest po zdemontowaniu trafiły na składowisko, przyjmujące odpady niebezpieczne zawierające azbest.

13. PODSUMOWANIE

Głównym celem opracowania „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białośliwie” jest zaplanowanie usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy i ich bezpieczne unieszkodliwienie do końca 2032 r. Wykorzystując wyniki spisu z natury oraz dostępne źródła danych stwierdzono, że:

1. Na terenie gminy znajduje się 716 obiektów budowlanych, których pokrycia dachowe zostały wykonane z płyt azbestowo-cementowych.
2. Powierzchnia dachów, o których mowa w punkcie 1, wynosi 155 192 m² (2328 Mg) i są to płyty azbestowo-cementowe płaskie i faliste.
3. Stan techniczny 2% wyrobów, o których mowa w punktach 1 i 2, został określony jako drugi stopień pilności usunięcia, a pozostałe 98% - jako trzeci stopień.
4. W sieciach gminnych użytkowanych jest 245 Mg rur azbestowo-cementowych przeznaczonych do pozostawienia w ziemi.
5. Na terenie gminy nie ma dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Łącznie zostało zinventaryzowanych 2573 Mg wyrobów zawierających azbest.

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony do 31 grudnia 2032 r. Przyjęto harmonogram w podziale na zadania organizacyjne,

edukacyjne, informacyjne i inwestycyjne. Na podstawie wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest stanowiących pokrycia dachowe obiektów budowlanych oraz elementy konstrukcyjne budynków przyjęto, że w każdym roku realizacji Programu powinno być usuwane i unieszkodliwiane ok. 212 Mg wyrobów zawierających azbest. Za usunięcie wyrobów azbestowych odpowiedzialni są właściciele i użytkownicy obiektów, w których wykorzystywane są te wyroby. Mogą oni uzyskać dofinansowanie do usuwania wyrobów azbestowych, ale brak jest mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych w zakresie zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego. Są to znaczące koszty, które w głównej mierze będą ponoszone przez osoby prywatne, co w znacznym stopniu może ograniczyć tempo realizacji Programu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest, powstałe w wyniku realizacji Programu, mogą zostać zdeponowane na składowisku w Koninie, a także na pozostałych ogólnodostępnych składowiskach w Polsce.

Oszacowane koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest (łącznie z zakupem i montażem nowych pokryć dachowych) wynoszą 39,7 mln zł. Możliwe jest wykorzystanie źródeł zewnętrznych finansowania części działań, polegających na bezpiecznym usuwaniu wyrobów zawierających azbest, tj. środków z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, kredytów preferencyjnych z Banku Gospodarstwa Krajowego.

Wskazane jest podjęcie działań, mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, zwłaszcza w trakcie akcji informacyjnych i edukacyjnych. Ważne jest dokonanie wyboru grupy docelowej ww. akcji.

Monitoring powinien być prowadzony z wykorzystaniem dostępnych i nowych danych, zgodnie z przyjętymi wskaźnikami dla oceny wdrażania Programu.

14. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z postanowieniami art.48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.) dla przedmiotowego Programu uzyskano stanowiska:

- ❖ Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, który pismem o znaku WOO-III.410.729.2022.RJ.1 z dnia 29 września 2022 r. wyraził opinię, że nie ma potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- ❖ Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu, który pismem o znaku DN-NS.9011.1074.2022 z dnia 4 października 2022 r. odstąpił od zajęcia stanowiska w przedmiotowej sprawie.

15. WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA DANYCH

Akty prawne

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2020 r., poz. 1680.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2021 r. poz. 1973 ze zm.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz. U. z 2022 r. poz. 699 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, Dz.U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31.
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. z 2020 r. poz. 10.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2004 r., Nr 71, poz. 649 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, Dz.U. z 2013 r., poz. 24.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2013 r., poz. 25.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów, Dz. U. z 2013 r., poz.523 ze zm.

Materiały pozostałe

- Uchwała Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. w sprawie przyjęcia Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.
- Uchwała Nr XXII/405/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2019-2025 wraz z planem inwestycyjnym.
- Uchwała Nr XXXVII/889/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 października 2017 roku w sprawie przyjęcia Aktualizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.
- Uchwała Nr VIII.70.2019 Rady Gminy Białosłiwie z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Białosłiwie.
- Hendry, N. The Geology, Occurrences, and Major Uses of Asbestos. Annals of the New York Academy of Sciences, 132, 12-21, 1965.

Dyczek, J. Azbest i materiały zawierające azbest. Ocena ryzyka emisji włókien azbestu. [w:] Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest red. Dyczek, J., Kraków: Akademia Górniczo-Hutnicza, 6-26, 2007.

Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001.

Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa., red. Neonila Szeszenia-Dąbrowska, Łódź, 2004.

Internetowe źródła danych

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <http://crfop.gdos.gov.pl>

Bank Danych Lokalnych GUS: www.stat.gov.pl

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
www.gov.pl/web/nfosigw/ogolnopolski-program-finansowania-usuwania-wyrobow-zawierajacych-azbest-2021.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu,
www.wfosgw.poznan.pl/programy/program-finansowania-usuwania-wyrobow-zawierajacych-azbest/.

Bank Gospodarstwa Krajowego, www.bgk.pl/samorzady/modernizacja-i-rewitalizacja/premia-remontowa-z-funduszu-termomodernizacji-i-remontow/

16. SPIS TABEL I RYCIN

Tabela 1: Płyty azbestowo-cementowe, stanowiące pokrycia dachowe obiektów budowlanych.....	21
Tabela 2: Wyroby azbestowo-cementowe w miejscowościach	21
Tabela 3: Stan techniczny dachów azbestowo-cementowych.....	22
Tabela 4: Struktura własnościowa płyt azbestowo-cementowych	23
Tabela 5: Rodzaj zabudowy, w których wykorzystywane są wyroby azbestowo-cementowe	24
Tabela 6: Rury azbestowo-cementowe	24
Tabela 7: Harmonogram realizacji Programu	27
Tabela 8: Koszty usunięcia i wymiany dachów azbestowo-cementowych (w tys. zł) ...	28
Tabela 9: Całkowite koszty realizacji Programu (tys. zł).....	29
Tabela 10: Wskaźniki oceny realizacji Programu	32
Ryc. 1 Gmina Białosłiwie	8
Ryc. 2 Użytkowanie terenu	9
Ryc. 3 Obszary chronione.....	11
Ryc. 4 Ilość wyrobów azbestowo-cementowych w sołectwach (w tonach)	22
Ryc. 5 Rodzaje budynków z dachami azbestowo-cementowymi w obrębach ewidencyjnych.....	23

17. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest, rur azbestowo-cementowych oraz dróg utwardzonych odpadami azbestowymi

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 1/2H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
  - a) części górnej (h = 40 % H) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
  - b) części dolnej (60 % H) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".

Wzór oznakowania dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczonych trwale przed emisją włókien azbestu

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i 1/2H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
  - a) części górnej (h = 40 % H) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
  - b) części dolnej (60 % H) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

Załącznik nr 2 Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:8. Stopień pilności⁷⁾:9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu: .....

b) data ostatniej aktualizacji: .....

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów: .....

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾: ....
(podpis)

data .....

1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.

4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

6) Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

7) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

8) Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik nr 3 Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

Rodzaj zabudowy¹⁾:Numer działki ewidencyjnej²⁾:Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:Ilość wyrobów⁴⁾:Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Gru pa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	

24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

UZASADNIENIE

do uchwały Nr L.293.2023 Rady Gminy Białośliwie z dnia 18 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białośliwie na lata 2022 – 2032”

Obowiązek opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest” na poziomie gminy wynika z założeń „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego uchwałą Rady Ministrów w dniu 15 marca 2010 r. Głównym celem Programu rządowego jest: usunięcie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju, likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Cele programu są realizowane sukcesywnie do roku 2032, w którym to zakłada się całkowite oczyszczenie kraju z azbestu. Aby zrealizować cele Programu rządowego muszą współpracować ze sobą organy na szczeblu centralnym, wojewódzkim i lokalnym (samorządy: powiatowy i gminny). Wszystkim uczestnikom programu przypisano zadania, których wykonanie warunkuje osiągnięcie założonego celu. W roku 2016 Rada Gminy Białośliwie podjęła Uchwałę nr XX.130.2016, którą przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białośliwie na lata 2015-2032.”

W 2022 r. została przeprowadzona aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Białośliwie. Na podstawie zaktualizowanej inwentaryzacji została również opracowana Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białośliwie na lata 2022 - 2032. Celem zaktualizowanego Programu jest bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru Gminy Białośliwie. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację zadań określonych w Programie.

W oparciu o art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.) powyższy program uzyskał pozytywne opinie – uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu – od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu.

Po uchwaleniu przez Radę Gminy „Aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Białośliwie na lata 2022-2032” Gmina Białośliwie będzie miała możliwość starania się o środki zewnętrzne na dofinansowanie w zakresie opisanym w Aktualizacji Programu.

Mając powyższe na względzie podjęcie uchwały jest uzasadnione.